

Kunnskapsdepartementet,
Oslo

Høringsuttalelse – rapport om særfinansiering av små og utsatte humaniorafag

Agder Vitenskapsakademi (AVA) ønsker å gi et innspill til rapporten *Særfinansiering av utsatte humaniorafag. Rapport fra ekspertgruppe*.

Akademiet er ikke med blant de inviterte høringsinstansene, men vil be om at departementet framover inkluderer AVA på lista over organisasjoner som skal høres i saker som angår akademiets virksomhetsområde, som er det samme som for Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo og Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim.

AVA ønsker å være så rett på sak som mulig i dette høringsinnspillet, og har gleden av å gi disse kommentarene, som munner ut i to konkrete forslag:

AVA vil først nevne rapportens definisjon av et "utsatt fag", som vi finner å være noe for snever for konkrete tiltak. Rapporten definerer et utsatt fag slik:

"[E]t fag som er tenkt lagt ned ved en institusjon som tilbyr dette som siste gjenværende fag nasjonalt".

Denne definisjonen avviker i vesentlig grad fra den som tidligere er brukt for slike fag, se f.eks. i *Humaniora i Norge* (Stortingsmelding 25, 2016-17), der vi isteden (s. 33) finner denne definisjonen:

"[Utsatte fag] er fag med få studenter og få faglig ansatte."

Denne definisjonen er, etter vår mening, mer fruktbar, ettersom den er mer dekkende for den situasjonen utsatte humaniorafag står i ved våre universiteter og høyskoler nå. Det er også når et fag dekkes av en slik beskrivelse, at det er mulig å sette inn tiltak som kan motvirke ytterligere svekkelse. Er en først kommet så langt at et fag er tenkt lagt ned ved den siste institusjonen i landet, er det nok dessverre svært lite en kan gjøre, iallfall er det betydelig vanskeligere. Rapporten konkluderer da også med – ut fra den definisjonen som der legges til grunn – at det pr. i dag ikke er noen fag som er nedleggingstruet.

Agder Vitenskapsakademi mener at dette er en altfor defensiv konklusjon, ettersom ei rekke fag innen humaniora er under sterkt press ved ulike institusjoner på grunn av det som, ofte av administrasjonen og institusjonsledelsen, omtales som "for få" studenter. Her er det ofte tallet 20 studenter pr. undervisningstilbud som det vises til, et tall som opprinnelig kom i et tildelingsbrev fra KD, men som daværende statsråd Torbjørn Røe Isaksen eksplisitt tok avstand fra at skulle oppfattes absolutt, se f.eks. *Klassekampen* 24.2. 2014, s. 16:

"Vi vil fortsette å dyrke mangfoldet i sektoren, og det skal alltid være plass til små og smale fag i høyere utdanning.

At vi [departementet] i tildelingsbrevet gir et signal om at det er ønskelig med minst 20 studenter på hvert undervisningstilbud, *er hverken et pålegg eller noe som overstyrer ethvert annet argument*. Det er først og fremst et middel for å nå målet om høy kvalitet" (vår utheving).

AVA mener det er viktig at daværende statsråd så tydelig markerte at tallet 20 ikke skal ses på som absolutt, og at det ikke skal overstyre alle andre argument. Likevel er det ikke uvanlig at administrasjonen ved institusjonene har tolket departements tildelingsbrev som mer eller mindre absolutt, og som således har ønsket å legge tallet 20 til grunn i alle fag. Et signal fra departementet nå i tråd med daværende statsråd Røe Isaksens uttalelse ville utvilsomt være til hjelp for utsatte fag innen humaniora.

Vi vil også nevne at for oss er argumentet om at minst 20 studenter er "et middel for å nå høy kvalitet", uholdbar. Vi viser her til at universiteter som Cambridge og Oxford i Storbritannia og de fremste universitetene i USA tvert imot framholder som et kvalitativt pre for dem at undervisningen der skjer i små grupper, og at det generelt er et lavt forholdstall mellom student og undervisere. At det skulle være annerledes i Norge, kan vi ikke se noe argument for.

AVA vil også understreke at vi anser bemanningssituasjonen som avgjørende viktig for bevaring og utvikling av utsatte fag innen humaniora. Ved mange institusjoner finner vi humaniorafag med bare én faglig ansatt. Det vil nok da bare være i unntakstilfeller at slike fag kan oppfylle de kvalitetskravene som stilles i universitets- og høyskoleloven, nemlig om både forskning og undervisning på høyt nivå – krav som AVA anser som riktige og nødvendige å stille for at undervisningen skal være forskningsbasert. Skal et fag ha mulighet for å oppfylle kravene som stilles i loven, bør det være *et fagmiljø*. Derfor mener AVA at det bør vurderes å definere en minimumsnorm med tanke på at det aldri skal være færre enn to faglig ansatte ved undervisningsfag med tilbud fra og med årskurs.

Konklusjon

AVA anser at et minimumskrav til bemanning i utsatte fag (minst to faglig ansatte) sammen med et tydelig signal fra departementet i tråd med uttalelsen fra tidligere statsråd Røed Isaksen om at normen på minst 20 studenter pr. undervisningstilbud på ingen måte gjelder absolutt, er to konkrete tiltak som vil kunne gi avgjørende positiv støtte til utsatte fag innen humaniora.

Kristiansand, 14. januar 2020

For Agder Vitenskapsakademi,



May-Brith Ohman Nielsen
preses